ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΣΤΗ ΧΟΒΟΛΗ

Εἶχε χωνέψει ἡ φωτιά, ἀπὸ ὥρα ἀρκετή.

Τὸ καφενεῖο βρισκόταν ἀδίπλα στὸ καφόμπρικο ποὺ ἄχνιζε ἀκόμα, καὶ παρέκει ἦταν ἀφημένο τὸ φλυτζανάκι τοῦ καφέ.

Πόσους καφέδες εἶχε πιεῖ ἡ γρηᾶ-Μαρίνα ἀπὸ τὸ πρωΐ!... Ὁ καφὲς ἦταν ἡ μόνη ποικιλία στὴ γερασμένη ζωή της. Τὸ μόνο ἀντιψύχι τοῦ σώματός της ποὺ ἔσβυνε, ἡ μόνη ἀπάλαυσις μέσα στὴν ἄγλυκη, ἀπὸ καιρό, ζωή της!...

Ἡ φωτιὰ εἰς τὸ μαγκάλι κι' ὁ καφές!

Μὰ τώρα χώνεψε καὶ ἡ φωτιὰ κι' ἐσώθηκε ἡ ζάχαρη, κι' ἡ μέρα ἔγερνε στὴ δύσι. Ἡ γρηοῦλα ἀνακάτευε τὴ χόβολη, προσπαθῶντας νὰ ζωντανέψῃ τὴ φωτιά. Καὶ σὲ κάθε ἀνακάτεμα, ἀναμμένα ὑπολείμματα καρβούνων λαμπτοκοτοῦσαν σὰν ν' ἀνακατευόταν χρυσόσκονη.

Τοῦ Μαγιοῦ γλυκοφέγγ' ἡ αὐγή...

Κι' ἡ χωνευμένη αὐτὴ ἀνθρακιὰ ἔχυνε κάποιο φῶς ζεστῆς ἐλπίδας, μέσα στὴν κρυωμένη τῆς γρηᾶς καρδιά... Κι' ἡ κυρὰ-Μαρίνα βυθιζότανε σὲ ὄνειρα. Ὄνειρα τοῦ ξύπνιου ἢ τοῦ ὕπνου; Ποιὸς τὰ ξεχωρίζει;...

Ξαφνικά, κάτω ἀπὸ τὸ δρόμο ἀκούστηκε ἕνα παληὸ τραγοῦδι. Ἕνα μπουλοῦκι ἀπὸ νέους ποὺ γλεντοῦσανε σ' ἕνα σπίτι, σὲ κάποιου Θανασάκη τὴ γιορτή, εἶχε βγεῖ τώρα νὰ φωνάξῃ καὶ στοὺς δρόμους τοὺς αἰώνιους πόνους τῆς καρδιᾶς... Τὸ σπίτι πειὰ δὲν τοὺς χωροῦσε. Ἔπρεπε ὁ πόθος, φλογισμένος ἀπὸ τὸ κρασί, τὰ οὖζα καὶ τὴν ἀνοιχτὴ νεανικὴ διάθεση, νὰ ξεχυθῆ μέσ' στὰ καντούνια καὶ νὰ σκεπάσῃ ὅλο τὸ χωριό, νὰ ἀνεβῆ ἀτάνω στὰ βουνά, νὰ φτάσῃ ὥς τὰ οὐράνια, γιὰ νὰ τ' ἀκούσῃ κι' ὁ Πλάστης 'κεῖ ψηλά, ποὺ ἔφτιασε μὲ ἐπιθυμίες τοὺς ἀνθρώπους, ἐπιθυμίες ποὺ μένουν ἀνεκπλήρωτες ἡ πιὸ πολλές, κι' ἡ πιὸ καλές...

Δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα νεότης, Δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα Θεός;

Ἦταν ἕνα παληὸ τραγοῦδι προτερασμένων γενεῶν, μὲ τὸ ὁποῖο ἔκλαψαν, ἐστέναξαν καὶ γλέντησαν κι' οἱ πατέρες των, παρμένο ἀπὸ κάποια πλάκα γραμμοφώνου...

Καὶ τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ἔπειτα τὸ ἀκολούθησε ἕνα ἄλλο, πιὸ ἐλπιδοφόρο, συμβουλευτικὸ καὶ φιλοσοφικό, μὲ τὸ ὁποῖο ἡ περασμένες γενεές, πιὸ θετικὲς ἀπ' τὶς προτερασμένες, δὲν παρεπονοῦντο πειὰ κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ὑμνοῦσαν τὴν ἀλήθεια τῆς φύσεως:

Τοῦ Μαγιοῦ ξημερών' ἡ αὐγή,
καὶ τ' ἀστέρια ἐπάνω χλωμιάζουν,
στὴν καρδιὰ ποὺ ἡ νειότης γελᾶ
νέοι πόθοι κι' ἐλπίδες φωλιάζουν...

Τὸ τραγοῦδι ποὺ ἀντιλάλησε μέσα στὸ δρόμο τὸν στενό, ἀνέβηκε ὥς τὰ παράθυρα τῆς γρηᾶς σὰν ὕμνος λιτανείας ἱκετήριος, γέμισε τὴν καμαρούτσα της καὶ χάθηκε μέσ' στὴν ψυχή της καὶ στὶς ἀναμνήσεις της, σὰν κρουνὸς ἀφθόνου δροσεροῦ νεροῦ ἀναζωογονητικοῦ, ποὺ πέφτει ὁλόκρυο σ' ἕνα κεφάλι ποὺ τὸ καίει ὁ πυρετός:

Ἔλα, ἔλα, γλυκειά μου μικρή, πρὶν ὁ πόθος κι' ἡ νειότη διαβεῖ,
τῆς ἀγάπης νὰ ποῦμε τρα- καὶ πρὶν πέσουν χλωμὰ τὰ λου-
(γούδια, (λούδια...

Στὸ τραγοῦδι αὐτό, ποὺ θύμιζε ἄλλες εὐτυχισμένες ἐποχές, ὅλη τῆς κυρὰ-Μαρίνας ἡ ξηρὴ ζωὴ ξανάνθισε, ὅπως τὰ γυμνὰ τὰ δέντρα τὸν Ἀπρίλη ὅταν πετοῦνε νέα φύλλα, νέα βλαστάρια κι' ἀνθούς...

Ἔλα, ἔλα, γλυκειά μου μικρή!...

Ἄχ! Ἦτανε κι' αὐτὴ μικροῦλα καὶ γλυκειὰ κάποια φορά, γεμάτη ὄνειρα καὶ ἥλιους καὶ χαρές, μὲ ἄνοιξη ὁλόκληρη μέσα στὴν παιδικὴ καρδιά της. Καὶ ἦταν γλυκειὰ καὶ δροσερή, σὰν τῶν λουλουδιῶν τὸ μέλι.

Καὶ περνοῦσαν ὁλονυχτίες οἱ νέοι κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι της, γιὰ νὰ φωνάξουν τὸν καϋμό τους στὸν οὐρανό, στὴ νύχτα, στὸ ἀργυρὸ φεγγάρι, στὸ κλειστό, σὰν κουφό, παράθυρο, στοῦ δρόμου τὸ φανάρι, ποὺ τοὺς κύτταζε ἀκίνητο κι' ὁλόφωτο, σὰν φύλακας μ' ἐπίσημη στολή!...

Ὅταν τὴν πῆγαν στὸ μεγάλο τοῦ χωριοῦ πανηγύρι...

Τὸ ἄκουγε ἡ κυρὰ-Μαρίνα τότε καὶ κάποια δύναμις ὑπέρτερη τὴν ἀνατάραξε ἀπ' τὸ παρθενικό της τὸ κρεββάτι καὶ τὴν ἔφερνε εἰς τὸ παράθυρο. Πατοῦσε στὶς μύτες τῶν ποδιῶν, σὰν νὰ φοβόταν μήπως ξυπνήσει τοῦ δωματίου τὸ σκοτάδι κι' ἀκουστεῖ ἀπ' τὰ ἀκίνητα καὶ βαθυκοιμισμένα τῆς κάμαράς της ἔπιπλα!...

Πόσες φορὲς δὲν σήκωσε μὲ δύναμι τὸ χέρι της ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρο. Ἀλλὰ καὶ πόσες φορὲς δὲν ἀνατρίχιασε μόλις ἔπιασε τὸ κρύο τοῦ παραθυρόφυλλου πόμολο, σὰν νάπιασε τὴν ψυχρὴ τὴν κεφαλὴ φειδιοῦ, ποὺ θὰ τὴ δάγκανε καὶ θὰ τὴ φαρμάκωνε γιὰ πάντα!...

Κι' ἔτσι δὲν ἄνοιξε, νύχτες μελωδιῶν καὶ νύχτες πόθων, τὸ παράθυρό της, κι' ἔτσι ἡ νειότη τῆς ζωῆς ἔμεινε πάντα κλεισμένη ὥς τὸ τέλος...

Καὶ τώρα, καθὼς ἄπλωσε τὸ χέρι της καὶ πάλι, γελασμένη ἀπ' τὸ τραγοῦδι, τὴ νύχτα καὶ τὸ σκοτάδι, γιὰ νὰ ξανανοίξῃ τὸ κλεισμένο πειὰ γιὰ πάντα παραθῦρι τῆς ζωῆς της, ἀνασκάλισε μὲ τὴ σιδερένια μασσιὰ ποὺ κρατοῦσε, ἀσυνείδητα, τοῦ μαγκαλιοῦ τὴ χόβολη.

Καὶ χίλια-δυὸ ματάκια, φωτεινὰ καὶ σπινθηροβόλα, σὰν ἀναμμένα ἀπὸ πόθους καὶ καϋμούς, πεταχτήκανε καὶ τὴν κυττοῦσανε κατάματα, θὰ νόμιζε κανείς, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴ στάχτη.

Ἔλα, ἔλα, γλυκειά μου μικρή,
τῆς ἀγάπης νὰ ποῦμε τραγουδια,
πρὶν ὁ πόθος κι' ἡ νειότη διαβεῖ,
πρὶν νὰ πέσουν χλωμὰ τὰ λουλούδια...

Ὤ, τὰ βλέπει ἀκόμα τὰ ἀναμμένα αὐτὰ μάτια μπροστά της ὁλοζώντανα, ὅπως τῆς καίγανε καὶ τῆς ἄναβαν καὶ τῆς κοκκίνιζαν τὰ μάγουλα, ὅταν, κοτέλλα πειὰ μεγάλη, τὴ συνάδεψαν μιὰ μέρα οἱ γονεῖς της στὸ μεγάλο πανηγῦρι τοῦ χωριοῦ, ποὺ εἶχαν κατεβεῖ οἱ νέοι, ἀπ' ὅλα τὰ γύρω χωριὰ καὶ τὰ μεγαλοχώρια γιὰ νὰ νυφοδιαλέξουν. Ἦτανε νύφη ξακουστή... Κι' ἐκεῖνοι, στὸν πλάτανο ἀπὸ κάτω τὸν μεγάλο καὶ τὸν ἰσκιερό, κοντὰ στὸ κεφαλόβρυσο ποὺ κυλοῦσε γάργαρο νερό, πίνοντας κατακόκκινο κρασί, σὰν αἷμα τῆς καρδιᾶς των, ἀκολουθοῦσαν μὲ κιθάρες, σαντούρια καὶ βιολιά, τὸ ἴδιο τὸ τραγοῦδι...

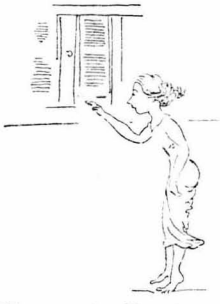

Πόσες φορὲς δὲν σήκωσε τὸ χέρι της ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρο,

Πρὶν ὁ πόθος κι' ἡ νειότη διαβεῖ!...

Μὰ ποιὸς νέος συλλογίζεται τὴ νειότη ποὺ διαβαίνει;...

Καὶ σιγὰ-σιγά, τὰ μάτια ἐκεῖνα τὰ ἀναμμένα ἀπὸ πόθο, ἔσβυσαν ὅπως ἡ σπίθες τῆς φωτιᾶς ποὺ τὶς σκέπασε ἡ στάχτη!...

Μὰ καὶ πάλι κίνησε τὰ χέρια της ἡ κυρὰ-Μαρίνα, ἀπελπιστικά, σὰν νἄθελε νὰ σταματήσῃ τὸν χρόνο ποὺ πέρασε καὶ νὰ κρατήσῃ γιὰ πάντα δική της ἐκείνη τὴ στιγμή, ἐκείνη τὴν εἰκόνα ποὺ χανόταν ὥς ποὺ νὰ διαλέξῃ καὶ νὰ πῇ τὸ «ναί».

Καὶ μὲ τὸ κίνημα ἐκεῖνο πάλιν ἀναταράχτηκε ἡ χόβολη καὶ πάλιν σπίθες καὶ λυωμένα καρβουνάκια πετάχτηκαν ἀπὸ μέσα.

Τοῦ Μαγιοῦ ξημερών' ἡ αὐγὴ Καὶ τ' ἀστέρια ἀπάνω χλωμιάζουν...

Ὤ, εἶχαν χλωμιάσει τ' ἀστέρια καὶ τ' ἀναμμένα καρβουνάκια δὲν ἦσαν πειὰ τόσο ζωηρά. Τὰ χρόνια πέρασαν, οἱ ἄνθρωποι γερνοῦν, μὰ τὸ τραγοῦδι σέρνεται ἀγέραστο στοὺς δρόμους...

Χλωμιάζουνε τ' ἀστέρια καὶ τὰ μάτια τώρα δὲν εἶνε τόσο καυτερά.

Ἕνας μισόκοπος καὶ παραλῆς φάνηκε στὴ ζωή της... Μὰ τώρα πειὰ ξεθωριάζει καὶ τὸ ὄνειρο αὐτό...

Θυμᾶται λίγα κάρβουνα σ' ἕνα μπρούντζινο λιβανιστῆρι, κατακαίνουργο, σὰν χρυσό, π' ἀντανακλάει ἐρυθρὲς τὶς λάμψεις μερικῶν λαμπάδων!...

Ἀλλὰ κοιμᾶται τώρα ἡ ψυχὴ κι' ἡ μνήμη δὲν τὴ βοηθάει.

Ἦταν τάχα λιβανιστῆρι ἐκεῖνο ποὺ μοσχοβόλησε μὲ τῆς πίστεως τὴν καλωσύνη, γάμους ποὺ ἦσαν παράκαιροι, ἢ ἦσαν καρβουνάκια θυμιατοῦ, ποὺ ἐθύμιασε, γιὰ τελευταία πειὰ φορά κάποιον δικὸν ἀγαπητὸ νεκρό, ποὺ ἔφυγε γιὰ πάντα μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, σὰν ἀποκαμωμένος ἀπὸ τὴ ζωή, μὲ πρόσωπο ὠχρὸ καὶ πικραμένο ἀπὸ τοῦ βίου τὴ φωτιά;...

Κι' ἄπλωσε πάλι ἡ κυρὰ-Μαρίνα, τρομαγμένη καὶ τὰ δυό της χέρια γιὰ νὰ διώξῃ ἀπὸ κοντά της τὸ φάντασμα αὐτό. Καὶ μὲ τὸ ἀπότομο κίνημά της τὸ μαγκάλι ἀνατιναδογύρισε.

Τότε ξύπνησε, συνῆλθε κι' εἶδε ποῦ βρισκόταν ἡ γρηοῦλα.

Στάχτη, στάχτη, στάχτη ὅλα γύρω της.

Στὸ μαγκάλι δὲν εἶχε μείνει οὔτε σπίθα πειὰ φωτιᾶς, στάχτη στὸν οὐρανὸ τῆς χιονερῆς ἡμέρας, στάχτη στὰ μαλλιά της, στὸ φῶς τοῦ δωματίου, στὴν καρδιά της, στὴ ζωή της, ὅλα σβυστὰ καὶ σκοταδιασμένα.. Στάχτη καὶ ἡ ὕπαρξίς της, στάχτη, ποὺ τὴ βρέχει σὰν βροχὴ ψιλὴ καὶ σιγανὴ τῶν δακρύων της ἡ ψυχάλα...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Στάχτη ὅλα γύρω της...